

Κείμενο 1

Μοναξιά σε έναν Κόσμο Μαζικής Επικοινωνίας

Το κείμενο ανακτήθηκε από τον ιστότοπο <https://wol.jw.org/el/wol/d/r11/lp-g/102010321> στις 02.08.2022.

Κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικά μηνύματα, κοινωνικά δίκτυα και χώροι συνομιλίας στο Ιντερνέτ —ποτέ προηγουμένως τα μέσα επικοινωνίας δεν ήταν τόσο πολλά και τόσο προσβάσιμα. Εντούτοις, σε αυτόν τον κόσμο της μαζικής επικοινωνίας, πολλοί άνθρωποι — μικροί και μεγάλοι— νιώθουν απέραντη μοναξιά. Γιατί;

Στο βιβλίο τους «Μοναξιά — Η Ανθρώπινη Φύση και η Ανάγκη για Κοινωνική Δικτύωση» (Loneliness —Human Nature and the Need for Social Connection), οι ερευνητές Τζον Τ. Κασιόπο και Γουίλιαμ Πάτρικ αναλύουν διεξοδικά το θέμα της μοναξιάς. Αναφέρονται σε μια μελέτη σύμφωνα με την οποία «η αυξημένη χρήση του Ιντερνέτ μπορεί να αυξήσει την κοινωνική απομόνωση και την κατάθλιψη, όταν αντικαθιστά πιο απτές μορφές ανθρώπινης επαφής».

Ο πυρετώδης ρυθμός ζωής που επιβάλλει η σύγχρονη κοινωνία κάθε άλλο παρά προάγει τη ζεστή ανθρώπινη επαφή. Το χαμόγελο ή ένα στοργικό βλέμμα δεν μεταδίδεται από το τηλέφωνο ή με ένα μήνυμα στην οθόνη του υπολογιστή.

Η κατάσταση αυτή επηρεάζει τον χώρο της εργασίας, αλλά μπορεί να επηρεάζει ακόμα περισσότερο τον οικογενειακό κύκλο. Τα μέλη πολλών οικογενειών πηγαиноέρχονται στο σπίτι χωρίς να τρώνε μαζί ή να συζητούν. Οι έφηβοι έχουν το δικό τους κομπιούτερ και ζουν ουσιαστικά απομονωμένοι από την υπόλοιπη οικογένεια. Η ειρωνεία είναι ότι, παρά τις ηλεκτρονικές συσκευές τους, πολλοί νεαροί νιώθουν μόνοι.

Στην εποχή μας, ακόμα και ο γαμήλιος δεσμός είναι δυνατόν να απειληθεί από αισθήματα μοναξιάς. Η έλλειψη επικοινωνίας στο αντρόγυνο μπορεί να δημιουργήσει μια κατάσταση στην οποία οι δυο τους ζουν παράλληλες ζωές, κινούμενοι σε τροχιές που διασταυρώνονται σπάνια. Το να νιώθει ένα άτομο μόνο, ενώ ζει με τον γαμήλιο σύντροφό του, είναι μια από τις πιο οδυνηρές μορφές μοναξιάς.

Ιδίως οι μεμονωμένοι γονείς είναι πιθανό να παλεύουν με αισθήματα μοναξιάς. Ο κόσμος της μαζικής επικοινωνίας μπορεί, μεταξύ άλλων, να τους στερεί τη συντροφιά των παιδιών τους, εντείνοντας αυτά τα αισθήματα. Επίσης, πολλοί άγαμοι λαχταρούν να έχουν έναν σύντροφο, αλλά οι συναισθηματικές τους ανάγκες παραμένουν ανικανοποίητες.

Η μοναξιά έχει εξελιχθεί σε κοινωνική μάστιγα που ενίοτε συντελεί στον αλκοολισμό, στην υπερβολική κατανάλωση φαγητού, στην τοξικομανία, στην αχαλίνωτη σεξουαλική συμπεριφορά, ακόμα και στην αυτοκτονία. Γι' αυτό, είναι σημαντικό να εξακριβώσουμε πού μπορεί να οφείλεται. Αυτό είναι το πρώτο βήμα για την επιτυχή αντιμετώπιση του προβλήματος.

Κείμενο 2

Η συνομιλία

Το (διασκευασμένο) κείμενο ανήκει στον Ι. Μ. Παναγιωτόπουλο. Αντλήθηκε από το βιβλίο «Ο Σύγχρονος Άνθρωπος. Δοκίμια.» (Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα, 1996, σσ. 419 – 423).

Ανάμεσα στ' άλλα που έχουν χαθεί στη σύγχρονη εποχή είναι και η συνομιλία. Χρειάζεται κάποια γαλήνη και μια ιδιαίτερη αγωγή νου και ψυχής, για να υπάρξει ο αληθινός διάλογος, η προσφορά και η αντιπροσφορά. Ανήκουμε στους λαούς που έχουν μιλήσει πολύ, που και σήμερα ακόμη μιλούν πολύ. Ο κλασικός ελληνικός κόσμος ανύψωσε την έμφυτη ροπή των λαών της μεσογειακής μεσημβρίας σε μια δύσκολη και θαυμαστή τέχνη. Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει πως πρώτος αυτός ανακάλυψε ή εφεύρε τη συνομιλία και την επροίκισε με τόσο περιεχόμενο, με τέτοια περιωπή, ώστε τα πρότυπα που μας άφησε απομένουν ανεπανάληπτα. Οι πλατωνικοί διάλογοι αποτελούν πραγματική αποθέωση της συνομιλίας. Φυσικά, εδώ πρόκειται για μια οργανωμένη και προσχεδιασμένη συνομιλία. Ο διάλογος ξεκινάει από την απλή ανταπόκριση ανάμεσα σε δυο ή σε περισσότερους ανθρώπους, για να γίνει μια μορφή τέχνης. Έχει χάρη, κομψότητα, ευγένεια, είναι «παιγνιώδης» και συνάμα βαθύς. Αισθάνεται κανείς ότι τον κινεί η μεγάλη χαρά της δημιουργίας. Γίνεται αισθητική απόλαυση και ψυχική λύτρωση και πνευματική ανάταση.

Ο λόγος όμως, τώρα, δεν είναι γι' αυτή την καλλιτεχνική μορφή του διαλόγου, αλλά για την ικανότητα των ανθρώπων να συνομιλούν. Εκείνο που έχει σήμερα χαθεί είναι η χαρά της συνομιλίας. Μπορεί να εξακολουθούμε να συζητούμε, να «κουβεντιάζουμε», αλλά έχουμε ξεμάθει να συνομιλούμε. Και δεν είναι μόνο που λείπουν οι ευκαιρίες. Γιατί οι ευκαιρίες, όταν υπάρχουν, ξοδεύονται σε ασυλλόγιστες φλυαρίες. Η συνομιλία είναι μια φυσική οργάνωση του λόγου· ξετυλίγεται με κάποιο ρυθμό, με κάποια προσοχή, χωρίς αυθάδεις διακοπές, χωρίς αποκλίσεις.

Η σύγχρονη «συνομιλία» αποτελεί θρασύτατη κυριολεξία του όρου. Μιλούν όλοι μαζί και χωρίς ο ένας να προσέχει τον άλλον, οι αποκρίσεις δεν έχουν συνέπεια και ενότητα· ο καθένας ζητεί να επιβάλει τη γνώμη του με τη δύναμη της φωνής του και όχι με

την ισχύ των επιχειρημάτων του και τη στερεότητα των απόψεών του. Έτσι, η συνομιλία πολύ σύντομα καταλήγει στην οχλαγωγία.

Το πνεύμα, αν δεν είναι μοναχικό και απάνθρωπο, και τούτο σπανιότατα συμβαίνει, για να μπορέσει να ανθοφορήσει και να καρποφορήσει χρειάζεται την περιρρέουσα ατμόσφαιρά του, την ενθάρρυνση και τη θαλπωρή. Μια συνομιλία, ανάμεσα σε ανθρώπους που έχουν κάτι να πουν και που κατέχουν τον τρόπο να το πουν, δεν είναι μόνο μια μεγάλη αισθητική χαρά, είναι και μια πολύτιμη συγγυμνασία ψυχής και νου. Μέσα σε τέτοιες συγκεντρώσεις συμβαίνει πολλές φορές ιδέες που θα έμεναν αγέννητες να βρουν μορφή, εκφράσεις της τύχης να αποκτήσουν στερεότητα, ακόμη και έργα σπουδαία να κυοφορηθούν.

Όπως η επιστολογραφία έτσι και η συνομιλία είναι μορφές του παρελθόντος. Ο ασθματικός ρυθμός του σύγχρονου βίου και το προοδευτικό άδειασμα της ψυχής στενεύουν τα όρια της επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους. Και η συνομιλία είναι ένας θαυμάσιος τρόπος επικοινωνίας, όταν διεξάγεται με άδολη διάθεση, χωρίς ματαιοδοξία και χωρίς καχυποψία, όταν αφήνονται οι ψυχές να πλουτίσουν το λόγο με το πολυτιμότερό τους περιεχόμενο.

Κείμενο 3

Μεγάλες προσδοκίες

Από την ποιητική συλλογή του Χάρη Μελιτά «Εξαιρέσεις» (εκδ. Μανδραγόρας, 2020), που απέσπασε το βραβείο Σύγχρονης Ποίησης της Ακαδημίας Αθηνών για το 2020.

Ξόδεψα τη ζωή μου βηματίζοντας
απ' το μηδέν ως το μηδέν
κι άλλοτε πάλι
στο δέντρο της αναμονής κρεμάμενος
να σας κοιτώ από ψηλά, ελπίζοντας
πως θα μου γνώψει ο άνεμος
να τον φιλοξενήσω.
Εντούτοις, τι μυστήρια μουσική
να ψηλαφείς τα πλήκτρα του καιρού
χωρίς ν' ακούς ποτέ κάτι σπουδαίο.
Να λες, δεν γίνεται
θ' ανοίξει μια πληγή
να με τραβήξει επιτέλους απ' το τέλμα.

Ας πούμε, ένας έρωτας ασύρματος
μια λέξη ανείπωτη μα χλιοσειτωμένη
ένα σκαρί με ραγισμένες μηχανές
μια Κυριακή χωρίς ισοπαλία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της πραγματικής συνομιλίας, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 2; Να απαντήσεις σε 60-70 λέξεις αξιοποιώντας και σημεία του κειμένου που έχουν σχετικές αξιολογικές κρίσεις που αναδεικνύουν τη θέση του (δεν λαμβάνονται υπόψη στη ζητούμενη έκταση).

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

α. Στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται η αντίθεση και το ερώτημα ως τρόποι εισαγωγής στο θέμα. Ποιο είναι το θέμα (μονάδα 1) στο οποίο εισάγεται ο αναγνώστης του κειμένου και ποιο το επικοινωνιακό αποτέλεσμα (μονάδες 4) των δύο παραπάνω τρόπων εκφοράς του;

β. Ποιο είναι το κοινό θεματικό κέντρο (μονάδες 2) των παραγράφων 2 και 3 του Κειμένου 2, στη βάση του οποίου οργανώνεται η αλληλουχία/διασύνδεση των νοημάτων; Γράψε τρεις προτάσεις (μονάδες 3) από τις συγκεκριμένες παραγράφους που κατά τη γνώμη σου επιβεβαιώνουν την απάντησή σου.

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στη βάση ποιας από τις παρακάτω νοηματικές σχέσεις «συνομιλούν», κατά τη γνώμη σου, τα Κείμενα 1 και 2:

α. Διαίρεση,

β. Αίτιο – αποτέλεσμα,

γ. Αντίθεση

Γράψε στο απαντητικό σου φύλλο την ορθή απάντηση (μονάδες 4) και τεκμηρίωσέ την σε 50 περίπου λέξεις με σχετικές αναφορές (δεν λαμβάνονται υπόψη στη ζητούμενη έκταση) από τα δύο κείμενα (μονάδες 6).

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε 150-200 λέξεις το κύριο θέμα που αναδεικνύεται από το Κείμενο 3, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με τρεις κειμενικούς δείκτες. Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η συγκεκριμένη προσέγγιση του θέματος από την ποιητική φωνή;

Μονάδες 15